እቶም ሰለስተ መሰረታት
ምስ መርትዖታቶም

ኣሰናዳኢ
ሸኽ መሓመድ ቢን ሱለይማን ኣተሚሚ
(ረሒ ይርሓሞ)

ትርጉም
ቤት ጽሕፈት ምትሕግጋዝ ዳዕዋን ሓበሬታን
ምንቃሕ ሚእበረ ከማትን ኡመልሓማም

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um AL- Hammam
Under The Supervision Of The Ministry Of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

እተን ሰለስተ መሰረታት
ምስ መርትዖታተን

አሰናዳኢ

ሸኽ/ሙሓመድ ቢን ሱለይማን ኣተሚሚ
(ረቢ ይርሓመሉ)

ትርጉም

ቤት ጽሕፈት እስላማዊ ጻውዒት ኡመልሓማም

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام، ١٤٢٤ هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

التميمي محمد بن عبد الوهاب بن سليمان
الاصول الثلاثة وادلتها. / محمد بن عبد الوهاب بن سليمان التميمي؛
صالح سعيد عمر .- الرياض، ١٤٢٤ هـ
٤٨ ص، ١٢×١٧ سم
ردمك: ٤ ـ ٨ ـ ٩١٨٠ ـ ٩٩٦٠
(النص باللغة التجرينية ـ اريتريا)
١ ـ العقيدة الإسلامية ٢ ـ التوحيد أ. عمر، صالح سعيد (مترجم)
ب. العنوان
ديوي ٢٤٠ ١٤٢٤/١٤٧٦

رقم الإيداع: ١٤٢٤/١٤٧٦
ردمك: ٤ ـ ٨ ـ ٩١٨٠ ـ ٩٩٦٠

"حقوق الطبع محفوظة"
للمكتب التعاوني للدعوة والإرشاد
وتوعية الجاليات بأم الحمام

الطبعة الأولى
١٤٢٤هـ ـ ٢٠٠٣م

المملكة العربية السعودية
المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام
تحت إشراف وزارة الشئون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
ت: ٤٨٢٦٤٦٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ١١٤٩٧

٣٩

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

الأصول الثلاثة وأدلتها
እተን ሰለስተ መሰረታት ምስ መርትዖታተን

ክቡር ሓወይ ኣላህ ርህራሄኡ የውርደልካ፡ ነፍሰ ወከፍና ነዚን ዝስዕባ ኣርባዕተ ነገራት ክንመሃረን ክንፈልጠን ከምዝግበኣና ፍለጥ:: ንሳተን ድማ:-

ቀዳማይ= ኣልዒልም (ፍልጠት)፥ እዚ ማለት ሓደ ሰብ ብደሊል (መርትዖ) ብዝተደገፈ ኣገባብ ንኣላህ ንነብዩን ﷺ ንሃይማኖት እስልምናን ክፈልጥ፣

ካልኣይ= በቲ ዝተማህሮ ፍልጠት ክሰርሕ፣

ሳልሳይ= ንደቅ-ሰባት ናብ እስልምና ክዕድምን ክጽውዕን፣

ራብዓይ= ነቲ ጻውዒት (ዳዕዋ) ከካይድ እንከሎ ንዚጋጥሞ ዕንቅፋት ብትዕግስቲ ክጻወርን'የን::

ነዚ መርትዖ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱል ኣልዓስር፥

وَٱلۡعَصۡرِ ۝١ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لَفِي خُسۡرٍ ۝٢ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلۡحَقِّ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلصَّبۡرِ ۝٣

﴿ብዘመን እምሕል ኣለኹ፡ ብርግጽ ወድ-ሰብ ዘበለ ኩሉ ኣብ ጥፍኣት'ዩ ዝርከብ እንትርፊ እቶም ዝኣመኑን፡ ሰናይ ተግባራት ዝሰርሑ፡ ብሓቂ(ብእምነት)ዝመኻኸሩን(ዝላበዉን) ብትዕግስቲ ዝመኻኸሩን ሰባት ጥራይ እዮም፡ ካብዚ (ጥፍኣት'ዚ) ዝድሕኑ﴾ ይብል።

ብዛዕባ እዛ ሱራ'ዚኣ ኢማም ኣሻፊዒ ረቢ ይርሓመሎም፥ «ኣላህ ናብ ፍጡራቱ ብዘይካ እዛ ሱራ'ዚኣ ካልእ ዘየውረደ ኔሩ እንተዝኸውን እዚኣ ምኣኸለቶም ኔራ» ይብሉ።

ኢማም ኣልቡኻሪ ረቢ ይርሓመሎም ኣብ ኪታቦም፡- «ፍልጠት ቅድሚ ቃልን ተግባርን » ዝብል ምዕራፍ ምስ ኣስፈሩ፡ ናይዚ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረት ሙሓመድ ኣያ 19፥

فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَـٰتِ

«ኦ ሙሓመድ እነሆልካ ብዘይካ ኣላህ ካልእ ዝምለኽ ጎይታ ከምዘየለ ፍለጥ: ንዘንብኻን ንዘንቢ ምእመናን ምሕረት ለምኖ» ይብል ምስ በሉ ቀጺሎም «ኣላህ ኣብዛ ኣያ'ዚኣ ቅድሚ ቃልን ተግባርን ብፍልጠት ጀሚሩ» ይብሉ::

ክቡር ሓወይ ኣላህ ርህራህ ናቱ የውርደልካ: ነፍሲ-ወከፍ ኣስላማይ ወድ ተባዕታይ ይኹን ጓል ኣንስተይቲ ነዘን ዝስዕባ ስለስተ ነገራት ከመሃረንን ኣብ ተግባር ከውዕለንን ግዴታኡ ምዃኑ ፍለጥ :-

ቀዳማይ: ኣላህ ፈጢሩና: ሸሻዩ ሂቡና ከብቅዕ ስቕ ኢሉ ዘርሞ ዘርሞ ኣይገደፈናን: እኳ ደኣ ልኡኽ ሊኢኹ: ነቲ ልኡኽ ዝተኣዘዘ ንጀና ከምዝኣትው: ንትእዛዙ ዘይፍጽም ንጀሃነም ከምዝኣቱ ገይሩ:: ናይዚ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ሙዘሚል ኣያ 15 ን 16 ፥

إِنَّآ أَرْسَلْنَآ إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَـٰهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَآ أَرْسَلْنَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

«ንሕና ከምቲ ናብ ፈርዖን ልኡኽ ዘለኣኽና: ናባኻትኩም'ውን ኣብ ልዕሌኹም ዝምስክር: ልኡኽ ልኢኽናልኩም ኣሎና: ፈርዖን ንዘለኣኽናዮ ልኡኽ ኣይተኣዘዘን: ብርቱዕ ኣተሓሕዛ ድማ ሒዝናዮ» ይብል።

ካልኣይ: ኣላህ ወላ'ውን ናብኡ ኣዝዩ ዝቐረባ መላኢካ ይኹን ዝተላእከ ነብይ ኣብቲ ናቱ ኣምልኾት (ዒባዳ) ዝሻረኾ ፈጺሙ ኣይፈቱን እዩ: ነዚ መርትየ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱል ጂን ኣያ 18 ፥

وَأَنَّ ٱلْمَسَٰجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُواْ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾

«መሳጊድ እኮ ንኣምልኾት ናይ ኣላህ ጥራይ'ዮም ተሃኒጾም: ምስ ኣላህ ወላ ሓደ'ውን ይኹን ኣይትጸውዑ» ይብል።

ሳልሳይ: እቲ ንረሱል ﷺ ዝተኣዘዘን ንኣላህ ንብሕቱ ዝተገዝኣን ሰብ ንኣላህን ንረሱልን ምስ ዝጻብኡ ሰባት ወላ'ውን ናብኡ ኣዝዮም ዝቐረቡ ኣዝማድ ይኹኑ ምስኦም ክተሓጋገዝ ኣይፍቀደሉን እዩ። ናይ'ዚ መርትየ ድማ ኣላህ ኣብ ሱረት ኣል ሙጃደላ ኣያ 22 ፥

لَّا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْأَخِرِ يُوَآدُّونَ مَنْ حَآدَّ ٱللَّهَ
وَرَسُولَهُۥ وَلَوْ كَانُوٓا۟ ءَابَآءَهُمْ أَوْ أَبْنَآءَهُمْ أَوْ إِخْوَٰنَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ ۚ
أُو۟لَـٰٓئِكَ كَتَبَ فِى قُلُوبِهِمُ ٱلْإِيمَـٰنَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ ۖ

«ብኣላህን ብመጨረሻ መዓልትን ዝኣምኑ ሰባት: ንኣላህን ንረሱልን ዝጻብኡ ምስ ዝኾኑ ሰባት ወላ'ውን ኣቦታቶም ወይ ደቆም ወይ ኣሕዋቶም ወይ መቕረባ ኣዝማዶም'ውን ይኹኑ ምስኦም ዝፋተዉ ኮይኖም ኣይትረኽቦምን ኢኻ: እዚኣቶም ኣላህ እምነት ኣብ ልቦም ኣስፊሩሎም ብመንፈስ'ውን (ብቁርኣን) ሓጊዝዎም እዩ:» ይብል::

ክቡር ሓወይ ኣላህ ናብቲ ቅኑዕ መገዱ ይምራሕካ: እቲ ኣልሓነፊያ ዝተባህለ መንገዲ ነብይ ኢብራሂም ﷺ: ሃይማኖት ንሓደ ኣላህ ጥራይ ገይርካ ኣብ ኣምልኾት ፍጹም ኲንካ ንኣላህ ክትግዛእ እዩ:: ንኹሎም ደቂ-ሰባት'ውን ኣላህ በዚ ነገር'ዚ ኣዚዝዎምዩ:: ምእንቲ'ዚ ኢሉ'ውን ፈጢርዎም: ነዚ መርትዮ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱ ኣዝዛሪያት ኣያ 56

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

«ጋኔንን ሰብን ንዓይ ንብሕተይ ንኽግዝኡኒ ደኣምበር ንኻልእ ኣይፈጠርክዎምን» ዝብል ይኸውን።

«ክግዝኡኒ» ናይ ዝብል ቃል ትርጉም ድማ፥ ንዓይ ንብሕተይ ክግዝኡኒ፣ ዝኣዘዝኩዎም ክፍጽሙ፣ ካብ ዝኸልከልኩዎም ድማ ክኽልከሉ ማለት እዩ። እቲ ዝዓበየ ኣላህ ዝኣዘዞ ነገር ተውሒድ እዩ። ተውሒድ ማለት ድማ ኣብ ዒባዳ ንኣላህ ንብሕቱ ክትግዝኦ ማለት'ዩ። እቲ ዝዓበየን ዝኸበደን ኣላህ ዝሓረሞ ድማ ሽርኪ እዩ፡ ሽርኪ ድማ ምስ ኣላህ ካልእ ፍጡር ሓዊስካ ምምላኽ ማለት'ዩ፡ ነዚ መርትዖ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱ ኒሳእ ኣያ 36 ፥

۞ وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ

«ንኣላህ ተገዝኡ ዝኾነ ነገር ምስኡ ሽርካ ኣይትሓውሱሉ» ዝብል ይኸውን።

እተን ኩሉ ሰብ ክፈልጠን ዝግበኦ ሰለስተ ዓበይቲ መሰረታት ኣየኖት እየን? እንተ ተባሂልካ

ዝኾነ ባርያ ረቢ:- <u>ፈጣሪኡ፣</u> <u>ሃይማኖቱን:</u> <u>ነቢዩኡ ሙሓመድﷺን</u> ምፍላጥ'ዩ በል።

☗ መን'ዩ ፈጣሪኻ? እንተተባሂልካ: ፈጣሪየይ ኣላህ'ዩ: እቲ ንዓይን ንኹሉ ኣብ ዓለም ዝርከብን ፍጥረታት በቲ ሰፊሕ ሸሻዩ ዝሓብሓበ ጎይታ: ንሱ'ዩ ጎይታይ ብዘይካኡ ካልእ ዘምልኾ የብለይን'ውን በል። ናይዚ መርትዖ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱል ፋቲሓ፥

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ۝٢

«ምስጋና ነቲ ፈጣሪ ኩሉን ዓለማት ዝኾነ ኣላህ ይኹን» ይብል። ብዘይካ ሓደ ኣላህ ኣብዛ ዓለም'ዚኣ ዝርከብ ኩሉ ፍጡር'ዩ: ኣነ ድማ ሓደ ካብቶም ፍጡራት'የ።

☗ ንፈጣሪኻ ብምንታይ ፈሊጥካዮ? እንተተባሂልካ: ንፈጣሪየይ ብምልክታቱን ብፍጡራቱን ፈሊጠዮ:- ገለ ካብ ምልክታቱ፥ ለይትን ቀትርን: ጸሓይን ወርሕን: ካብ ፍጡራቱ ከኣ ሸውዓተ ሰማያትን ሸውዓተ መሬትን ኣብእንን ኣብ መንጎእንን ዝርከቡ ፍጡራትን'ዮም በል። ናይዚ መርትዖ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረት ፉሲለት ኣያ 13 ፥

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِ ٱلَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ وَٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا۟ لِلشَّمْسِ وَلَا
لِلْقَمَرِ وَٱسْجُدُوا۟ لِلَّهِ ٱلَّذِى خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

«ለይትን ቀትርን: ጸሓይን ወርሕን: ገለ ካብ ምልክታቱ እየን: ንጸሓይ ይኹን ንወርሒ ኣይትስገዱ: ነቲ ነዐአን ዝፈጠረ ኣላህ ጥራይ ድኣ ስገዱ ብርግጽ ንዕኡ ትግዝኡ እንተደኣ ኬንኩም»:: ዝብልን ከምኡ'ውን ኣላህ ኣብ ሱረቱል ኣልኣዕራፍ ኣያ 54፥

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ
عَلَى ٱلْعَرْشِ يُغْشِى ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُۥ حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ
وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ
ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٥٤﴾

«ጎይታኹም እኮ እቲ ኣብ ውሽጢ ሽዱሽተ መዓልቲ ሰማያትን መሬትን ዝፈጠረ ኣላህ'ዩ ብድሕሪ'ዚ ኣብ ዓርሺ ልዒሉ: ለይቲ ንቐትሪ ብቕልጡፍ ደልዩ(ከም) ዝሸፍኖ ጌርዎ (ቀትሪ'ውን ከምኡ): ጸሓይ ወርሕን ከዋኽብትን ድማ ብትእዛዙ(ከም) ዝንዓዛ ገይሩወን: እስኪ

ተበራበሩ ምፍጣርን ምእዛዝን እኮ ናይ ኣላህ ግደ ጥራይ'ዩ ጎይታ ኩሉን ዓለማት ዝኾነ ኣላህ ተባረኸ ክብረቱ ለዓለ» ዝብል ይኸውን።

ረቢ ማለት፥ ጎይታ ወናኒ ካብ ዘይነበረ ናብ ህያው ነባሪ ዝፈጥር መግዛእቲ ንዕኡ ጥራይ ንብሕቱ ዝግበኦ ማለት እዩ። ናይዚ መርትዖ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱል ኣልበቐራ ኣያ 21ን 22፥

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن
قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١ ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ
مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٢٢

«ኦ ደቂ ሰባት ካብ መቕጻዕቲ መታን ክትድሕኑ ነቲ ንዓኻትኩምን ነቶም ቅድሜኹም ዝነበሩ ሰባትን ዝፈጠረ ጎይታኹም ተገዝኡ፡ ንሱ'ዩ እቲ ንዓኻትኩም መሬት ምንጻፍ ሰማይ ከኣ ናሕሲ(ጽላል) ዝገበረልኩም፡ ንሱ'ዩውን ካብ ሰማይ ማይ ብምውራድ ብኡኡ ቀለብኩም ዝኾኑ ፍረታት ዘብቆለልኩም። ንስኻትኩም'ውን ኣላህ

ፈጣሪ ምዃኑ እናፈለጥኩም ተቓጻጺ ሽርካ ኣይትግበሩሉ» ይብል።

ኢብኒ ከሲር ረቢ ራሕመቱ የዉርደሎም «እዚ ነዞም ነገራት እዚኦም ዝፈጠረ ጎይታ ንሱ'ዩ ክምለኽ ዝግበኦ» ይብሉ። እቲ ኣላህ ዝኣዘዞ ዓይነት ናይ ዒባዳ ከም الإسلام እስልምና ፡ الإيمان ኢማን፡ الإحسان ሰናይ ግብሪ፡ الدعـاء ምልማን፡ الخوف ፍርሒ፡ الرجاء ተስፋ ምግባር፡ التوكل ምዉካል፡ الرغبة ትጽቢትን ሃረርታን ምግባር፡ الرهـبة ፍርሒ ምሕዳር፡ الخشـوع ምንብርካኽ ኩለንተናኻ ንኣላህ ምግባር ፡ الخشـية ትሕትናምግባር፡ الإنابـة ምምላስ (ቶባ ምባል)፡ الإسـتعانة ደገፍ ምሕታት፡ الإستعاذة ዑቅባ ምሕታት፡ الإستغاثة ረድኤት ምሕታት፡ الذبـح ምሕራድ፡ النذر መብጽዓ ምእታዉ ዝኣመሰሉን ካልእ ኣብዚ ዘይተጠቕሱ ዓይነት ናይ ዒባዳን ኣለዉ። ኩሉ እዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቕሰን ካልእን ዓይነት ናይ ዒባዳ ብፍላይ ንኣላህ ጥራይ ዝግበር ዒባዳ እዩ። ናይዚ መርትዖ ድማ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ጂን ኣያ 18፦

وَأَنَّ ٱلۡمَسَٰجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدۡعُواْ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدٗا ﴿١٨﴾

«መሳጊድ እኮ ንኣምልኾት ናይ ኣላህ ጥራይ እዮም ተሃኒጾም፡ ምስ ኣላህ ወላ ሓደ'ውን ይኹን ኣይትጸውዑ (ኣይተምልኹ)» ዝብልን፡ ከምኡ'ውን ኣብ ሱረቱል ኢስራእ ኣያ 23፥

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ﴾

«ጎይታኻ ንዕኡ እንተዘይኮይኑ ንኻልእ ኣይትገዝኡ ክብል ወሰነ» ዝብልን ይኽውን።

ሓደ ሰብ ካብቶም ንኣላህ ጥራይ ዝግብኡ ዒባዳታት ሓንቲ ካብኡ ንኣላህ ገዲፉ ኣብ ካልእ ዘዉዓለ ንሱ ሙሽሪክ፡ ምስ ኣላህ ካልእ ሽርካ ዝገብር ክሓዲ ብዉልቃዊ ኣምልኾት ናይ ኣላህ ዘይኣምን ዝብል ሑኩም(ውሳኔ) ይወሃቦ። ነዚ መርትዖ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱል ሙእሚኑን ኣያ 117፥

وَمَن يَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَـٰهًا ءَاخَرَ لَا بُرْهَـٰنَ لَهُۥ بِهِۦ فَإِنَّمَا حِسَابُهُۥ عِندَ

رَبِّهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلْكَـٰفِرُونَ ﴿١١٧﴾

«መርትዖ ዘይብሉ እናሃለወ ምስ ኣላህ ካልእ ጎይታ ዝልምን (ዘምልኽ) ሰብ ሕሳቡ ምስ ኣላህ

ጥራይ ይኸውን: እነሆ ከሓድቲ ፈጺሞም ኣይድሕኑን'ዮም» ይብል::

ዱዓ ምግባር ዒባዳ ምኳኑ ዝገልጽ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ቓፊር ኣያ 60 ፥

وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدْعُونِيٓ أَسْتَجِبْ لَكُمْۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

«ጎይታኹ ለምኑኒ ክህበኩም: እቶም ካብ ልመናይ ዝዕበዩ ሰባት ግና ሕሱራት ኮይኖም ንጀሃነም ክኣትው እዮም በለ» ዝብል እዩ ::

ረሱል ﷺ ድማ ብወገኖም፥

((الدعاء مخ العبادة)) *رواه الترمذي*

«ዱዓ ጽማቕ ናይ ዒባዳ እዩ» ይብሉ:: ኣብ ካልእ ዘረቦኦም ከኣ ረሱል ﷺ

((الدعاء هو العبادة)) *رواه الترمذي*

«ዱዓእ ንገዛእ ርእሱ ዒባዳ እዩ» ይብሉ::

☗ ፍርሒ (الخـوف)፥ ዒባዳ ምኳኑ ኣላህ ኣብ ሱረት ኣሊ ዒምራን ኣያ 175 ፥

وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ(175)

«ኣይትፍርሑዎም: ብሓቂ ምእመናን እንተደኣ ኩንኩም ንዓይ ጥራይ ፍርሑ»ይብል
☗ተስፋ ምግባር (الـرجاء)፥ ዒባዳ ምዃኑ ዝገልጽ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ካህፍ ኣያ 110፥

فَمَن كَانَ
يَرْجُوا لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَـٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا ﴿١١٠﴾

«ምስ ጎይትኡ ክራኸብ ተስፋ ዝገብር ሰብ: ሰናይ ግብሪ ይስራሕ: ኣብቲ ኣምልኾት ናይ ጎይትኡ ድማ ሓደ'ውን ይኹን ሽርካ ኣይግበር» ይብል::
☗ተወኩል ምግባር (الـتوكل)፥ ዒባዳ ምዃኑ ዝገልጽ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ማኢዳ ኣያ 23፥

وَعَلَى ٱللَّهِ فَتَوَكَّلُوٓاْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

«ብሓቂ ምእመናን እንተደኣ ኩንኩም ናብ ኣላህ ተጸገዑ (ንኣላህ ተወከሉ)» ዝብልን ከምኡ'ውን ኣብ ሱረት ኣጠላቕ ኣያ 5፥

وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥٓ

«ናብ ኣላህ ዝጽጋዕ(ዝዉከል) ሰብ ንሱ ይኣኽሎ» ዝበሎን ይኸዉን።

- الرغبة ሃረርታ(ትጽቢት ምግባር)
- الرهبةፍርሒ ምሓዳርን:
- الخشوع ምንብርካኽን (ኩለንተናኻ ንኣላህ ምግባር)

ዒባዳ ምኳኖም ዝገልጽ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ኣንቢያእ ኣያ 90፥

إِنَّهُمْ كَانُوا۟ يُسَـٰرِعُونَ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا ۖ وَكَانُوا۟ لَنَا خَـٰشِعِينَ

«ንሳቶም ሰናይ ግብሪ ኣብ ምስራሕ ዝቀላጠፉ (ዝቀዳደሙ) ብሃረርታን ብናይ ኣኽብሮት ፍርሕን ዝልምኑናን ንዓና ተንበርከኽትን እዮም ዝነበሩ» ኢሉ ኣላህ ነቶም ነዚ ነገር'ዚ ዝፍጽሙ ሰባት ይውድሶም።

☗ትሕትና ምግባር (ፍርሒ الخشية) ዒባዳ ምኺኑ ዝገልጽ መርትየ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ኣልበቀራ ኣያ 150 ፥

فَلَا تَخۡشَوۡهُمۡ وَٱخۡشَوۡنِي

«ኣይትፍርሕዎም ንዓይ ጥራይ ደኣ ፍርሑኒ» ይብል።

☗ምምላስ (ቶባ ምባል) الإنابة፥ ዒባዳ ምኺኑ ዝገልጽ መርትየ ኣላህ ኣብ ሱረቱ ዙመር ኣያ 54፥

وَأَنِيبُوٓاْ إِلَىٰ رَبِّكُمۡ وَأَسۡلِمُواْ لَهُۥ

«ናብ ጎይታኹም ተመለሱ፡ ንዕኡ'ውን ተኣዘዙ» ይብል።

☗ደገፍ ምሕታት الاستعانة፥ ዒባዳ ምኺኑ ዝገልጽ መርትየ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ፋቲሓ ኣያ 5፥

إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ۝٥

«ንዓኻ ጥራይ ንግዛእ ካባኻ ድማ ደገፍ ንደሊ»
ዝበሉን: ረሱልﷺ ከኣ ኣብ ዘረቦኦም ፥
((إذا استعنت فاستعن بالله)) الترمذي
«ደገፍ እንተደሊኻ ካብ ኣላህ ጥራይ ደገፍ ድለ» ዝበልዎን ይኸውን።
☗ዑቕባ ምሕታት الاستعاذة ፥ ዒባዳ ምኻኑ ዝገልጽ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱ ናስ ኣያ1-2፥

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ ٱلنَّاسِ ﴿٢﴾

«በቲ ንደቂ-ሰባት ዝፈጠረን ወናኒኦም ዝኾነ ጎይታ እዕቆብ ኣለኹ በል» ይብል።
☗ረዲኤት ምሕታት الاستغاثة ፥ ዒባዳ ምዃኑ ዝገልጽ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ኣንፋል ኣያ 9፥

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّى مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾

«ንጎይታኹም ረዲኤት ዝሓተትኩሙሉን ንሱ ከኣ ተኸታተልቲ ብዝኾኑ ሽሕ መላኢካታት

ክሕግዘኩም እየ ክብል ዝመለሰልኩም እዋንን ዘክሩ» ዝበሎ ይኸውን።
☗ምሕራድ الذبـح፥ ንቁርባን ኢልካ ዝሕረድ ኩሉ ዒባዳ ምዃኑ ዝገልጽ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ኣንዓም ኣያ 162፥

قُـلْ إِنَّ صَلَاتِـى وَنُسُـكِى وَمَحْيَـاىَ وَمَمَـاتِى لِلَّـهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِيـنَ ﴿١٦٢﴾

لَا شَـرِيكَ لَـهُۥ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

«ኦ ሙሓመድ ብርግጽ ስግዳነይ፣ ሕሩደይ፣ ህይወተይ (ህላወይን)፣ ሞተይን፣ ኩሉ ነቲ ዓለማት ዝፈጠረ ኣላህ እዩ፡ ንዕኡ ሽርካ ዝበሃል የብሉን፡ ብኡኡ እየ'ውን ተኣዚዘ፡ ኣነ ድማ ቀዳማይ ዘስለምኩ እየ በል» ይብል። ረሱልﷺ ከኣ ብወገኖም፥

((لعن الله من ذبح لغير الله)) رواه مسلم

«ንኣላህ ገዲፉ ንኻልእ ንቍርባን ኢሉ ዝሓረደ፡ ኣላህ ይርገሞ ካብ ርህራሄኡ የውጽኣዮ» ይብሉ።
☗መብጽዓ ምእታዉ الـنذر፥ ዒባዳ ምዃኑ ዝገልጽ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱ ኣልኢንሳን ኣያ 7፥

يُوفُونَ بِٱلنَّذۡرِ وَيَخَافُونَ يَوۡمٗا كَانَ شَرُّهُۥ مُسۡتَطِيرٗا ﴿٧﴾

«መብጽዓኦም ይፍጽሙ ካብቲ መከራኡ ተስፋሕፋሒ ዝኾነ መዓልቲ'ውን ይፈርሑ እዮም» ዝበሎ ይኸውን።

እቲ ካልኣይ መሰረት ከኣ ሃይማኖት እስልምና ብመርትዖ ምፍላጥ እዩ፥

ሃይማኖት እስልምና ማለት ብውልቃውነት ናይ ኣላህ ኣሚንካ ክትቅበል ንዕኡ ተኣዚዝካ ክትምራሕ፡ ካብ ሽርክን ሰብ ሽርክን(ሽርኪ ካብ ዝገብሩ ሰባት) ናጻ ክትከውን ማለት'ዩ።

እስልምና ሰለስተ ደረጃታት ኣለውዎ ፥

ኢስላም ኢማን ኢሕሳን ይበሃሉ፡ ንነፍሲ ወከፍ ደረጃ ድማ ናይ ገዛእ ርእሱ ዓንድታት ኣለውዎ።

ኢስላም الإسلام፥ ኢስላም ሓሙሽተ ዓንድታት ኣለውዎ። ንሳቶም ከኣ፥

1. شهادة أن لاإله إلا الله وأن محمد رسول الله፥ ብዘይካ ሓደ ኣላህ ካልእ እነምልኾ የለን ሙሓመድ ድማ ልኡኽ ናይ ኣላህ እዩ ኢልካ ምምስካር፡
2. إقام الصلاة፥ ሰላት ብግቡእ ምቛም (ምስጋድ)፡

3. إيتاء الزكاة÷ ዘካት ምሃብ:
4. وصوم رمضان÷ ወርሒ ሮሞዳን ምጻምን:
5. وحـــج بيـــت الله الحــرام÷ ናብ ካዕባ ኬድካ ሓጅ ምፍጻም እዩም።

شـــهادة أن لاإلـــه إلا الله÷ ብዘይካ ሓደ ኣላህ ካልእ እነምልኾ የለን: ንዝብል ምምስካር መርትዖ ዝኾውን ኣላህ ኣብ ሱረት ኣልዒምራን ኣያ 8|÷

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ وَأُو۟لُوا۟ ٱلْعِلْمِ قَآئِمًۢا بِٱلْقِسْطِ ۚ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

«እነሆ ኣላህ ብዘይካ ንሱ ካልእ ጎይታ ከምዘየለ ባዕሉ መስኪሩ እዩ: መላኢካታትን ሰብ ፍልጠትን'ውን ከምኡ መስኪሮም እዮም: ብፍትሒ ዝቖመ ጎይታ: ብዘይካ ንሱ ካልእ ጎይታ ዝበሃል የለን: ንሱ ተዓዋትን ጥበበኛን'ውን እዩ» ይብል።
-ትርጉም ናይ لاإلـــه إلا الله ብዘይካ ሓደ ኣላህ ብግቡእ እንግዘኦን እነምልኾን የለን: ማለት እዩ:
- لاإلـــه (ዝምለኽ የለን) ማለት ንኣላህ ገዲፍካ ማለት ብዘይካ ኣላህ ካልእ ዝምለኽ ዘበለ ኩሉ ምንጻግ ማለት'ዩ።

- إلا الله (ብዘይካ ኣላህ) ማለት መግዛእቲ (ዒባዳ) ንኣላህ ዝግበኦ ምዃኑ ከምቲ ኣብ ግዝኣቱ ንዕኡ ሽርካ ዘይብሉ ኣብ ኣምልኾቱን መግዛእቱን (ዒባዳ)'ውን ሽርካ ከምዘይብሉ ምርግጋጽ ማለት'ዩ። ብዝበለጸ ንትርጉማ ዘብርህ እዚ ዝስዕብ ቃል ናይ ኣላህ ኣሎ። ኣላህ ኣብ ሱረቱ ዙኽሩፍ ኣያ 26-28 ፦

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾ إِلَّا ٱلَّذِى فَطَرَنِى فَإِنَّهُۥ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾ وَجَعَلَهَا كَلِمَةًۢ بَاقِيَةً فِى عَقِبِهِۦ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

«ኢብራሂም ንኣቡኡን ህዝቡን ኣነ ካብቶም ንስኻትኩም ተምልኹዎም ዘለኹም ነገራት ኩሎም ነጻ እየ፡ ብዘይካ እቲ ዝፈጠረኒ ጎይታ፡ ኣነ ንዕኡ ጥራይ እየ ዘምልኽ፡ ብርግጽ'ውን ንሱ ናብ ቅኑዕ መገዲ ክመርሓኒ እዩ' ዝበለሉ እዋን ዘክር ብድሕሪኡ ዝመጹ ወለድኡ ብሓደ ኣላህ ናብ ምእማን መታን ክምለሱ ከኣ ንዓኣ ነባሪት ቃል ገበራ» ይብል።

ኣብ ሱረት ኣልዒምራን ኣያ 64'ውን ኣላህ ፦

قُلْ يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ تَعَالَوْاْ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُولُواْ ٱشْهَدُواْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

«ኦ ኣቱም ሰብ መጽሓፍ ኣብ መንጎናን መንጎ ኹምን ትኽክለኛ (ቅኑዕ) ናብ ዝኾነ ቃል ንዑ: (ንሱ ድማ) እንትርፎ ንኣላህ እንተዘይኮይኑ ንኻልእ ከይንግዛእ ምስኡ ዝኾነ ይኹን ሽርካ ከይንገብር ንኣላህ ገዲፍና ገሌና ንገለ ኣማልኽቲ ጌርና ከይንሕዝን ዝብል እዩ በሎም:: እንብልና እንተደኣ ኢሎም ንሕና ኣስላም ምኻና መስከሩ በልዎም» ይብል::

- شهادة أن محمدا رسول الله መሓመድ ልኡኽ ናይ ኣላህ እዩ: ናይ ዝልብ ምስክር መርትየ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱ ተዉባ ኣያ 128:-

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

«ብርግጽ ካብ ዓሌትኩም (ካብ ነብስኹም) ሽግርኩም ንዕኡ ኣዝዩ ዝኸብዶ ብናታትኩም

እምነት(ምእማን) ኣዝዩ ዝገደስ ብምእመናን ድማ ኣዝዩ ርህሩህን ለዋህን ዝኾነ ልኡኽ'ዩ መጺኡኩም ዘሎ» ይብል:: ከምኡ'ውን ኣላህ ኣብ ሱረቱል ፈትሕ ኣያ 29:-

مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْۖ

«ሙሓመድ ልኡኽ ናይ ኣላህ እዩ: እቶም ምስኡ ዘለዉ ሰዓብቱ ኣብ ልዕሊ ከሓድቲ ተረርቲ ክኾኑ ከለዉ ኣብ ነንሕድሕዶም ግና ርህሩሃት እዮም» ይብል::
-ንሰላትን ዘካትን መብርሂ (ተፍሲር) ናይ ተውሒድን ዝኸውን መርትዖ: ኣላህ ኣብ ሱረቱል በዪናህ ኣያ 5፥

وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ

وَيُؤْتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

«ንሳቶም ዝተኣዘዝዎ እኮ ኣምልኾት(ዒባዳ) ንኣላህ ጥራይ ብምግባር ብቅኑዕ ልቢ ንኸግዝኡ: ካልእ ገዲፎም ነቲ ቅኑዕ ሃይማኖት ንኸከታተሉ ሰላት ብግቡእ ንኸሰግዱን

(ንኸቑሙን) ዘካት ንኸውጽኡን ጥራይ እዩ:: እዚ እዩ ድማ እቲ ቅኑዕ ሃይማኖት» ይብል::

-ንጾም ዝኸውን መርትዖ ከኣ ኣላህ ኣብ ሱረቱል በቀራህ ኣያ 183 ፥

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن
قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ١٨٣

«ኦ ኣቱም ዝኣመንኩም ሰባት: ጎይታ ከምቲ ነቶም ቅድሜኹም ዝነበሩ ህዝብታት ጾም ዝወሰነሎም ካብ መቕጻዕቲ መታን ክትድሕኑ ንዓኻትኩም'ውን ጾም ወሲኑልኩም ኣሎ:»

-ንሓጅ ዝኸውን መርትዖ ድማ ኣላህ ኣብ ሱረት ኣልዒምራን ኣያ 97 ፥

فِيهِ ءَايَٰتُۢ بَيِّنَٰتٞ مَّقَامُ إِبۡرَٰهِيمَۖ وَمَن دَخَلَهُۥ كَانَ ءَامِنٗاۗ وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ
حِجُّ ٱلۡبَيۡتِ مَنِ ٱسۡتَطَاعَ إِلَيۡهِ سَبِيلٗاۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ
ٱلۡعَٰلَمِينَ ٩٧

«ካዕባ ንምብጻሕ ክእለት ንዘለዎም ሰባት ኣላህ ሓጅ ንኽፍጽሙ ግዴታ ገይሩሎም ኣሎ: ነዚ ዝኸሓደ ሰብ ድማ ኣላህ ካብ ፍጡራት ዘይደሊ ነብሱ ዝኸኣለ ጎይታ እዩ» ይብል::

ኢማን- إيمـــان(እምነት)፦ ጨናፍር ናይ ኢማን ሰብዓን ገለን ክኸውን እንከሎ እቲ ዝለዓለ ደረጆኡ لاإلـــه إلا الله(ብዘይካ ሓደ ኣላህ ካልእ እነምልኾ የለን) ዝብል ቃል ክኸውን እንከሎ እቲ ዝተሓተ ደረጆኡ ድማ ዝጎዳእ ነገር ካብ መገዲ ምእላይ እዩ። ሓያእ(ምሕፋር)'ውን ሓደ ካብቲ ጨናፍር ናይ ኢማን እዩ። እቶም ቀንዲ ዓንድታቱ ድማ ሽዱሽተ እዮም፦

1- أن تؤمن بالله ብኣላህ ምእማን:

2- وملائكته ብመላኢካታቱ

3- وكتبه ብመጻሕፍቱ

4- ورسله ብልኡኻቱ

5- واليوم الآخر ብመጨረሽታ መዓልትን

6- وبـــالقدر خـــيره وشـــره በቲ ሕማቅን ጽቡቅን ቀደር (ውሳነ) ምእማን'ዩ።

ናይዚ መርትዖ: ኣላህ ኣብ ሱረቱል በቀራህ ኣያ 177፦

﴿لَّيْسَ ٱلْبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَلَـٰكِنَّ ٱلْبِرَّ

مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْأَخِرِ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ وَٱلْكِتَـٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ

«ሰናይ ግብሪ ማለት እኮ ገጽኩም ናብ ምብራቕን ምዕራብን ምዛር ማለት ኣይኮነን: እንታይ ደኣ ሰናይ ግብሪ ማለት ብኣላህ፣

ብመጨረሽታ መዓልቲ፣ ብመላኢካታት፣ ብመጻሕፍትን ነቢያትን ምእማን'ዩ» ይብል።

ናይ ቀደር መርትዖ ድማ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ቐመር ኣያ 49፥

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾

«ንሕና ንኹሉ ነገር ብቐደር(ብልክዕ) ኢና ፈጢርናዮ» ይብል።

ሰናይ ግብሪ إحسان፥ ኢሕሳን ሓደ ዓንዲ እዩ ዘለዎ፡ ንሱ ድማ ትርጉሙ ዝሓዘ ኮይኑ፡ «ንስኻ ንኣላህ ልክዕ ከም እትሪኦ ዘለኻ ጌርካ ክትግዝኦ፡ ወላ እኳ ንስኻ ኣይትርኣዮ ድኣምበር ንሱ ይርእየካ ከምዘሎ ፈሊጥካ ብቕንዕና ክትግዝኦ ማለት'ዩ»። ናይዚ መርትዖ ድማ ኣብ ሱረት ኣናሕል ኣያ 128፥

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوا وَّالَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

«ብርግጽ ኣላህ ምስቶም ፈራህቲ ረቢ ዝኾኑን ምስቶም ሰናይ ግብሪ ዝሰርሑን ሰባት'ዩ ዘሎ» ዝበሎ፡ ኣብ ሱረት ኣሹዓራእ ኣያ 218-220፥

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱلْعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾ ٱلَّذِى يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِى ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿٢١٩﴾ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾

«ናብቲ ተዓዋትን ርህሩህን ዝኾነ ጎይታ ተጸጋዕ(ተወከል)፡ እቲ ንስግዳን ኣብ ትትንሳኣሉ እዋን(ዝርእየካ) እቲ'ውን ኣብ መንጎ ሰጋዱ ኣብ ትንቀሳቐሰሉ እዋን ዝርእየካ ጎይታ ናብኡ ተጸጋዕ፡ ንሱ ሰማዕን ፈላጥን ጎይታ እዩ» ዝበሎን። ከምኡ'ውን ኣብ ሱረት ዩኑስ ኣያ 61፥

وَمَا تَكُونُ فِى شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا۟ مِنْهُ مِن قُرْءَانٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ

«ኣብ ዝኾነ ይኹን ጉዳይ ኣብ እትህልዉሉ እዋን፡ ዝኾነ ይኹን ክፋል ካብ ቁርኣን ኣብ እተንብቡሉ እዋን፡ ዝኾነ ይኹን ተግባር ኣብ እትፍጽሙሉ እዋን፡ ንስኻትኩም ኣብኡ ኣብ ዘለኹምሉ እዋን ንሕና ንከታተለኩም ኢና» ዝበሎን ይኸውን።

ካብ ሱና ናይ ረሱል ﷺ ነዚ መርትዮ ዝኸውን እቲ ዝውቱር ዝኾነ ብሓዲስ ጂብሪል ዝፍለጥ ኣሎ፡ ንሱ ድማ፥

عـن عمـر ابـن الخطـاب رضـى الله عـنه قالك ((بينما نحن جلوس عند رسـول اللهﷺ ذات يـوم إذ طلـع علينـا رجـل شديد بياض الثياب شديد سـواد الشـعر لايـرى علـيه أثـر السفر ولا يعرفه منا أحد حتى جلس إلى الـنبي ﷺفأسـند ركبتـيه إلى ركبتـيه ووضـع كفـية على فخذيه وقال : يـامحمد أخبرني عن الإسلام: فقال رسول الله ﷺ (الإسلام أن تشهد أن لاإلـه إلا الله وأن محمـد رسول الله وتقيم الصلاة ،وتؤتى الزكاة، وتصوم رمضـان، وتحج البيت ان استطعت إليه سبيلا) قال صدقت، فعجبنا له يسـأله ويصـدقه، قـال: فأخـبرنى عـن الإيمـان، قال: (أن تؤمن بالله، وملائكـته، وكتـبه، ورسـوله، واليوم الآخر، وتؤمن بالقدر خيره وشره.) قـال: صـدقت. قـال فأخـبرنى عـن الإحسان، قال: (أن تعبد الله كأنك تـراه فـإن لم تكـن تـراه فإنـه يـراك.) قال: فأخبرنى عن الساعة قال: (ماالمسئول عـنها بأعلم من السائل.) قال: فأخبرنى عن أماراتها، قال: (أن تلـد الأمـة ربـتها، وأن تـري الحفـاة العالـة رعـاء الشـاء، يتطاولون

في البنـيان.) ثم انطلق مليا، ثم قال: (ياعمر أتدري من السائل؟) قلت: (الله ورسوله أعلم) قال: (إنه جبريل أتاكم يعلمكم دينكم.) *رواه مسلم*

«ዑመር ቢን ኸጣብ ረቢ ይርደየሎም፥ ካብ ዕለታት ሓደ መዓልቲ ንሕና ምስ ነብይ ﷺ ኮፍ ኢልና እንከሎና: ሓደ ኣዝዩ ጻዕዳ ክዳውንቲ ዝለበሰ: ኣዝዩ ጸሊም ጸጉሪ ዘለዎ: ናይ ገያሻይ ምልክት ዘይረኣዮ: ወላ ሓደ'ውን ካባና ዝፈልጦ ዘየለ ሰብኣይ መጸና'ሞ ኣብራኹ ናብ ኣብራኽ ናይ ነብይ ኣደጊፉ ኣእዳው ኣብ ልዕሊ ሰለፉ ኣንቢሩ ብትሕትና ኮፍ ድሕሪ ምባል፥ ኦ ሙሓመድ ብዛዕባ እስላምና እስኪ ግለጸለይ ክብል ሓተተ:: ረሱልﷺ ክምልሱ ከለው፥ (እስላምና ማለት: 1-ብዘይካ ሓደ ኣላህ ካልእ ብሓቂ ዝምለኽ ከምዘየለን: ሙሓመድ'ውን ልኡኽ ናይ ኣላህ ምዃኑ ምምስካር: 2-ሰላት ብግቡእ ምስጋድ: 3-ዘካት ምውጻእ: 4-ወርሒ ሮሞዳን ምጻምን: እንተተኻእለካ ናብ ካዕባ ኬድካ ሓጅ ምፍጻምን እዩ) በልዎ:: ሓቅኻ ከኣ በለ:: ሽዕኡ ንሕና ሓቲቱ ከብቅዕ ተመሊሱ ሓቅኻ ምባሉ: ኣዝዩ ኣገረመና:: ቀጺሉ ብዛዕባ *ኢማን(እምነት)*'ውን እስከ ግለጸለይ በለ፥ *ኢማን* ማለት ብኣላህ፣ ብመላኢካታቱ፣ ብመጻሕፍቱ፣ ብልኡኻቱ፣ ብመጨረሽታ መዓልቲን በቲ ዝተወሰነ ጽቡቕን ሕማቕን*(ብቐደር)* ክትኣምን እዩ በልዎ:: ደጊሙ'ውን ሓቅኻ በለ: ቀጺሉ ከኣ፥

ብዛዕባ ኢሕሳን (ሰናይ ግብሪ) በል ግለጸለይ በሎም ኢሕሳን ማለት ንኣላህ ልክዕ ከምእትርኦ ዘለኻ ጌርካ ክትግዝኦ ወላ'ኳ ንስኻ ኣይትርኣዮ ደኣምበር ንሱ ይርእየካ እዩ ዘሎ) በልዎ። ብዛዕባ መጨረሻ መዓልቲ ድማ እስኪ ግለጸለይ በለ: (ብዛዕባኣ ተሓታቲ ካብ ሓታቲ ኣብሊጹ ዝፈልጦ የብሉን) በልዎ። በል እስኪ ብዛዕባ ምልክታታ ሓብረኒ*(ንገረኒ)* በለ: (ባርያ ኣዛዚታ ኣብ ትወልደሉ፣ ዕሩቓት ጥራሕ ኣእጋሮም ዝኾዱ፣ ስኡናት፣ ጓሶት ናይ ኣጣል ዝነበሩ ሰባት ሃብቲሞም ኣብ መንደቕ ምህናጽ ክወዳደሩ ክትርኢ ከለኻ) በልዎ። ወየ ሓታታይ ሽዑ ንሽዑ ከደ'ሞ: ድሕሪ ቁሩብ እዋን ረሱል ﷺ (ኦ ዑመር እቲ ሓታታይ መ'ን ምዃኑ ትፈልጦ ዶ?) ክብሉ ሓተቱኒ: ኣነ ከኣ ኣላህን ረሱልን ይፈልጡ: በልኩዎም (እምበኣር ንሱ ጅብሪል እዩ ሃይማኖትኩም ንኽፍልጠኩም እዩ መጺኡኩም ዝነበረ): በሉኒ» ዝበሎ ይኸውን።

እቲ ሳልሳይ መሰረት ድማ ንነብይና ሙሓመድ ﷺ ምፍላጥ'ዩ፥

ንሱም-ሙሓመድ ወዲ ዓብዱላህ ወዲ ዓብዱልሙጠሊብ ወዲ ሃሽም እዮም። ሃሽም ካብ ቁረይሽ: ቁረይሽ ካብ ዓረብ: ዓረብ ድማ ካብ ዘርኢ ኢስማዒል ወዲ ኢብራሂም እዮም: ንነብይናን ንዕኡን ዝለዓለ ሰላምን ርህራሀን ናይ ኣላህ ይውረዶም።

ዕድሜኦም ሱሳን ሰለስተን(63) እዩ: ኣርባዓ(40) ዓመት ቅድሚ ነብይ ምዃኖም ክሕልፍዎ ከለው ዕስራን ሰለስተን 23 ዓመት ከኣ ነብይን ልኡኽን ብምዃን ኣሕለፍዎ: اقـرء ኣንብብ ብእትብል ኣያ «ነብይ» ክኾኑ ከለው يآأيهـا المدثـر ኦ ኣታ ክዳን ተደራሪባካ ዘለኻ: ብእትብል ኣያ ከኣ ረሱል ኮኑ። ዓዱም መካ እዩ: ኣላህ ካብ ሽርኪ ንኽጠንቅቁ ናብ ተውሒድ ድማ ክጽውዑ ልኢኽዎም። ናይዚ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ሙደሲር ካብ ኣያ 1-7፥

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ وَٱلرُّجْزَ فَٱهْجُرْ ﴿٥﴾ وَلَا تَمْنُن تَسْتَكْثِرُ ﴿٦﴾ وَلِرَبِّكَ فَٱصْبِرْ ﴿٧﴾

«ኦ ኣታ ክዳን ተደራሪብካ ዘለኻ: ተንስእ ኣጠንቅቕ ንጎይታኻ'ውን ኣተዓባብይ(ኣኽብር) ክዳንካ'ውን ኣጽርይ: ካብ ጣኦት'ውን ረሓቕ ዝያዳ ንኽህቡኻ ኢልካ'ውን ኣይትለግስ: ምእንቲ ጎይታኻ ኢልካ'ውን ተዓገስ» ይብል። ትርጉም

قُمْ فَأَنذِرْ ﴿٢﴾

ናይ ካብ ሽርኪ ኣጠንቅቕ ናብ ተውሒድ ከኣ ጸውዕ ማለት'ዩ። ትርጉም

وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾

ናይ- ንጎይታኻ ብተውሒድ

ኣታዓባብዮ ተግባራትካ ከኣ ካብ ሽርኪ ኣጽርዮ

وَٱلرُّجْزَ فَٱهْجُرْ ﴿٥﴾

ማለት'ዩ። ትርጉሙ ካብ ጣኦት ርሓቕ። ካብኦም ምርሓቕ ዝፍጸም ከኣ ካብኣቶምን ካብ ዘምልኽዎምን ብምርሓቕን ካብኦምን ካብ ዘምልኽዎምን ናጻ ብምዃንን እዩ። ረሱል ﷺ ነዚ ንኽፍጽሙ ዓሰርተ(10) ዓመት ወሲዶሎም ካብኡ ናብ ሰማይ ዓረጉ'ሞ ኣብታ ለይቲ እቲኣ ሓሙሽተ ሰለዋት(ስግዳን) ተኣዚዞም:: ኣብ መካ ሰለስተ ዓመት ጥራይ ሰጊዶም ብድሕሪኡ ናብ መዲና ስደት(ሂጅራ) ንኽገብሩ ተኣዘዙ።

ሂጅራ ማለት ካብ ዓዲ ሽርኪ ናብ ዓዲ እስልምና ካብ ዓዲ ቢድዓ ናብ ዓዲ ሱና ምስጋር ማለት'ዩ። ሑክሙ(ውሳኔኡ) ድማ ነዛ ህዝቢ'ዚኣ (እስልምና ንዝኸተል ኩሉ) ዓዲ ሽርኪ ገዲፉ ናብ ዓዲ እስልምና ንኽሃጅር፡ ዓዲ ቢድዓ ገዲፉ ናብ ዓዲ ሱና ንኽሃጅር ግዴታ እዩ። እዚ ነገር እዚ ከኣ ጸሓይ ብምዕራብ ክሳብ እትወጽእ ቀጻሊ እዩ። ናይዚ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱ ኒሳእ ኣያ 97-99 ፥

إِنَّ ٱلَّذِينَ تَوَفَّىٰهُمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ ظَالِمِيٓ أَنفُسِهِمۡ قَالُواْ فِيمَ كُنتُمۡۖ قَالُواْ كُنَّا
مُسۡتَضۡعَفِينَ فِي ٱلۡأَرۡضِۚ قَالُوٓاْ أَلَمۡ تَكُنۡ أَرۡضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةٗ فَتُهَاجِرُواْ فِيهَاۚ
فَأُوْلَٰٓئِكَ مَأۡوَىٰهُمۡ جَهَنَّمُۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾ إِلَّا ٱلۡمُسۡتَضۡعَفِينَ مِنَ
ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلۡوِلۡدَٰنِ لَا يَسۡتَطِيعُونَ حِيلَةٗ وَلَا يَهۡتَدُونَ سَبِيلٗا
﴿٩٨﴾ فَأُوْلَٰٓئِكَ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَعۡفُوَ عَنۡهُمۡۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَفُوًّا غَفُورٗا ﴿٩٩﴾

«እቶም ንእምነቶም ክብሉ ሂጅራ ብዘይምግባሮም ዓመጽቲ ነብሶም ዝኾኑ እሞ ኸአ መላኢካታት /ኣብ በድር/ ዝቐተልዎም ሰባት(መላኢካታት ንዓኣቶም) ኣብ ምንታይ ኔርኩም በልዎም: ንሕና ኣብ መሬት ጭቁናት ኔርና በሉ: መታን ክትስደዱ መሬት ናይ ኣላህ ገፉሕ ኣይነበረትን ድያ? በልዎም: እዚኣቶም መናበሪቶም ጀሃነም እያ ክንደይ ትኽፍእ መምለሲት እያ ኸ? ብዘይካ እቶም ድኹማት ተበላሒቶም ዘይክእሉን መንገዲ ዘይፈልጡን ዝኾኑ ደቂ-ተባዕትዮን ደቂ-ኣንስትዮን: ቆልዑትን: ነዚኣቶም ብርግጽ ኣላህ ምሕረት ክገብረሎም እዩ: ኣላህ እኮ ይቕረ በሃሊ መሓሪ እዩ» ዝበሎን ከምኡ'ውን ኣብ ሱረቱል ዓንከቡት ኣያ 56፥

يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّ أَرۡضِي وَٰسِعَةٞ فَإِيَّٰيَ فَٱعۡبُدُونِ ﴿٥٦﴾

«ኦ ኣቱም ዝኣመንኩም ባሮተይ ብርግጽ መሬተይ ገፋሕ እያ: ስለዚ ንዓይ ንብሕተይ ጥራሕ ተገዝኡ» ዝብሎን ይኸውን።

ሸኽ ኣልበቓዊ (البغوي) ረቢ ይርሓመሉ ብዛዕባ እዘን ኣብ ላዕሊ ዝተጠቕሳ ዓንቀጻት መውረዲኦን ምኽንያት (ሰቡብ ኣንዙል) ክገልጹ «እንተ ናይታ ቀዳመይቲ (ሱረት ኒሳእ) መውረዲ ምኽንያት ገለ ሰባት ካብ ተቐማጦ መካ ዝመስለሙ ኔሮም እንተኾነ ግና ምስ ረሱልﷺ ሂጅራ ከይከዱ ኣብ መካ ተረፉ ፈተነ ወሪድዎም ገለ ካብኣቶም ኣብ በድር ምስ ሙሽሪኪን ተሰሊፎም ኣንጻር እስልምና ተዋግኡ በዚ ምኽንያት'ውን ኣላህ ምኽኒቶም ኣይተቐበሎን እኳ ደኣ ዓስቦም ጀሃነም ገበራ»።

«ናይታ ካልኣይቲ (ሱረት ዓንከቡት) ንኽትወርድ ምኽንያት ዝኾነ ኸኣ ገለ ሰባት'ውን ካብ ሙስሊሚን ሂጅራ ከይከዱ ኣብ መካ ዝተቐመጡ ኔሮም: ንሳቶም ግና ድኹማት መገዲ ዘይፈልጡን ኣረገውትን ቆልዓ ሰበይትን ብኻልእ ቅቡል ምኽንያት ዝተረፉ ሰባት ስለ ዝኾኑ ኣላህ

ምእመናን ኢሉ ጸዊዖዎም፡ ሂጅራ ንኽገብሩ ድማ ኣተባቢዖዎም» ይብል ።

ሂጅራ ነባሪ ምዃኑ ዝገልጽ ዘረባ ናይ ረሱል ﷺ፥

((لا تنقطع الهجرة حتى تنقطع التوبة ، ولا تنقطع التوبة حتى تطلع الشمس من مغربها))

«ሂጅራ ኣየቋርጽን'ዩ ክሳብ ቶባ ዘቋርጽ፡ ቶባ'ውን ኣየቋርጽን'ዩ ክሳብ ጸሓይ ብምዕራብ ትበርቕ» ዝበልዎ ይኸውን።

ረሱል ﷺ ኣብ መዲና ክቕመጡ ምስ ጀመሩ ዝተረፈ ሕግታት ናይ እስልምና ማለት ከም ዘካት ጾም ሓጅ ኣዛን ናብ ጽቡቕ ምእዛዝ ካብ ሕማቕ ምውጋዝን ካልኦት ሕግታትን ተኣዘዙ። ነዚ ንኽፍጽሙ ዓሰርተ(10) ዓመት ወሲዱሎም፡ ሃይማኖት ነባሪ ኮይኑ ንሶም ﷺ ግና ካብዛ ዓለም ብሞት ተፈልዩ፡ ካብዛ ዓለም ይፈለዩ ደኣምበር ጽቡቕ ዘበለ ኩሉ ንሰዓብቶም ሓቢሮም እዮም፡ ካብ ሕማቕ ዝኾነ ኩሉ'ውን ንሰዓብቶም ኣጠንቂቖሞም እዮም።

እቲ ረሱል ﷺ ንሰዓብቶም ዝሓበርዎም ጽቡቕ ነገር ተውሒድን(ውልቃዊ ኣምልኾት ናይ ኣላህ ምዕቃብ) ኣላህ ዝፈትዎ ዝረድየሉን ዝቕበሎን ዘበለ ኩሉ ክኸውን ከሎ፡ እቲ ንሰዓብቶም ዝኸልከልዎም ሕማቕ ነገር ድማ

ሽርክን ካልእ ኣላህ ዝጸልኡን ዘይቅበሎን ዘበለ ኩሉ እዩ። ኣላህ ንዐኦም ዝለኣኾም ንዝተፈልየት ቀቢላ ዘይኮነስ ንመላእ ህዝቢ እዩ። ደቅ-ሰባትን ኣጋንንትን ብጠቕላላ ንኑብይ ንኽእዘዙ ግዴታ ጌርዎ እዩ፡ ናይዚ መርትዖ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱል ኣዕራፍ ኣያ 158፥

قُلْ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا

«ኦ ኣቱም ደቂ ሰባት ኣነ ናባኻትኩም ናብ ኩሉኹም ዝተለኣኽኩ ልኡኽ ናይ ኣላህ እየ፡ በሎም» ይብል። ኣብ ሱረቱል ኣሕቃፍ ኣያ 29 ኣላህ፥

وَإِذْ صَرَفْنَآ إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ ٱلْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ ٱلْقُرْءَانَ

«ኦ ሙሓመድ ገለ ጉጅለ ካብ ኣጋንንቲ ቁርኣን ንኽሰምዑ ናባኻ ዝለኣኽናልካ እዋን ዘክር» ይብል።

ኣላህ ብረሱልﷺ ኣቢሉ ሃይማኖት መሊእዎ እዩ፡ ናይዚ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረቱል ማኢዳ ኣያ 3፥

ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا

«ኣነ ሎሚ ንዓኻትኩም ሃይማኖትኩም መሊኣልኩም እየ፡ ሸሻየይ'ውን ኣብ ልዕሌኹም መሊኣዮ(ፈጺመዮ) እየ፡ ሃይማኖትኩም እስልምና ንኽኸውን ድማ ንዓኻትኩም ፈትየልኩም ኣለኹ» ይብል።

ረሱል ﷺ ከም ዝሞቱ መርትዖ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረት ዙመር ኣያ 30 ፥

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ عِندَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

«ንስኻ መዋቲ ኢኻ፡ ንሳቶም'ውን መወቲ እዮም፡ ብድሕሪኡ ንስኻትኩም ኣብ የውመልቂያማ ኣብ ቅድሚ ጎይታኹም ነንሕድሕድኩም ክትከራኸሩ ኢኹም» ይብል። ሰባት ድሕሪ ምማቶም ክትንስኡ እዮም። ነዚ ኣመልኪቱ ኣላህ ኣብ ሱረት ጣሃ ኣያ 55፥

۞مِنْهَا خَلَقْنَـٰكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ ﴿٥٥﴾

«ካብኣ(ካብ መሬት) ፈጢርናኩም ናብኣ'ውን ክንመልሰኩም ኢና፡ ካልኣይ ግዜ'ውን ካብኣ ክነውጽኣኩም ኢና» ይብል። ከምኡ'ውን ኣብ ሱረት ኑሕ ኣያ 17-18 ፦

وَٱللَّهُ أَنۢبَتَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾

«ኣላህ ካብ መሬት ፈጢርኩም ብድሕሪኡ'ውን ናብኣ ክመልሰኩም'ዩ፡ ብድሕሪ'ውን ካብኣ ክውጻኣኩም እዩ» ይብል። ብድሕሪ ትንሳኤ ከኣ ብተግባሮም ክሕሰቡ እዮም፡ ናይ ተግባሮም ዓስቢ'ውን ክረኽቡ እዮም። ነዚ ብዝምልከት ኣላህ ኣብ ሱረቱ ነጅም ኣያ 31፦

لِيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ أَسَـٰٓـُٔوا۟ بِمَا عَمِلُوا۟ وَيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ أَحْسَنُوا۟ بِٱلْحُسْنَى ﴿٣١﴾

«ነቶም ሕማቕ ዝሰርሑ ብዝሰርሕዎ ክኽፍሉዎም እየ፡ ነቶም ጽቡቕ ዝሰርሑ ድማ ጀና ክከፍሉዎም እየ» ይብል።

ብትንሳኤ ዝኽሕድ ሰብ ሑክሙ(ፍርዱ) ካፍር እዩ። ነዚ መርትየ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረት ተቓቡን ኣያ 7፥

زَعَمَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَن لَّن يُبۡعَثُواْۚ قُلۡ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبۡعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا

عَمِلۡتُمۡۚ وَذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ﴿٧﴾

«እቶም ዝኸሓዱ ሰባት ፍጹም ዘይትንስኡ ኮይኑ ተሰሚዑዎም፡ ፍጹም ከምኡ ኣይኮነን። ኦ ሙሓመድ በቲ ጎይታይ ይኹነኒ ብርግጽ ክትትንስኡ ኢኹም፡ ብድሕሪኡ ብዝሰራሕኩሙዎ ኩሉ ክትንገሩ ኢኹም። እዚ ከኣ ንኣላህ ኣዝዩ ቀሊል እዩ፡ በሎም» ይብል።

ኣላህ ንልኡኻቱ ዝለኣኾም፡ ነቶም ንብሕቱ ዝግዝእዎ ደቂ ሰባት ብጀና ንኽበስሩ ነቶም ሽርኪ ዝገብሩ ድማ ካብ መቕጻቲ ናይ ሓዊ ንኽጠንቅቁ'ዩ ሊኢኾዎም። ናይዚ መርትየ ኣላህ ኣብ ሱረቱ ኒሳእ 1665፥

رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِۚ

« ደቅ ሰባት ኣብ ቅድሚ ኣላህ መርትዖ ንኸየቅርቡ(ኣይፈለጥናን ንኸይብሉ) ኣበሰርትን ኣጠንቀቕትን ዝኾኑ ልኡኻት ልኢኽና» ይብል።

መጀመርታ ዝተላእከ ልኡኽ ኑሕ ﷺ እዩ: ናይዚ መርትዖ ኣላህ ኣብ ሱረት ኒሳእ ኣያ 163፥

﴿ إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ

«ንሕና ከምቲ ንኑሕ ብድሕሪኡ ዝነበሩ(ንዝመጹ) ነቢያት ዝለኣኽና ንዓኻ'ውን ልኢኽናካ ኢና» ይብል።

ኣላህ ካብ ነብይ ኑሕ ክሳዕ ነብይ ሙሓመድ ዝላኣኾም ልኡኻት ንኣላህ ንብሕቱ ጥራይ ኣምልኹ ኢሎም ዝእዝዙን ካብ ጣኦት'ውን ረሓቑ ብምባል ዝኸልክሉ'ዮም ኔሮም» ነዚ መርትዖ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱ ናሕል ኣያ 36፥

وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّـٰغُوتَۖ

«ናብ ኩሎም ህዝቢ ንኣላህ ተገዝኡ ካብ ጣኦት'ውን ርሓቑ ብምባል ብርግጽ ልኡኽ ልኢኽና ኢና» ይብል።

ኣላህ ንደቅ-ሰባት ብጣኣት ንኸኽሕዱ ብቁልቃውነቱ ንኽኣምኑ ግዴታ ገይርሎም እዩ። ኢብኒ ልቀይምይም ረቢ ይርሓመሉ ብዛዕባ እንታይነት ናይ ጣኦት ከምዚ ይብል:

ጣኦት ማለት፥ ደረት ዝጣሓሰ ባርያ: ሰባት ንኣላህ ገዲፎም ንዕኡ ዘምልኽዎ ዝኽተልዎ ዝምእዘዝዎ እዩ። ቁጽሪ ናይ ጣኦታት ማእለያ ዘይብሉ ብዙሕ እኳ እንተኾነ እቶም ቀንዲ ካብኣቶም ግና እዞም ዝስዕቡ ሓሙሽተ እዮም፥

1-ኢብሊስ(ሰይጣን)

2-እናፈተወ ዝግዝእዎ(ንኽግዝእዎ ዝፈቱ):

3-ንኽምልኽዎ ሰባት ዝዓደመ:

4-ገለ ካብቶም ሱዉር ነገራት (ዒልመልቐይብ) እፈልጥ'የ ዝበለን:

5-በቲ ኣላህ ዘውረዶ ቁርኣን ገዲፉ ብኻልእ ዝፈረደን ኢዩ።

ናይ'ዚ መርትየ ዝኸውን ኣላህ ኣብ ሱረቱል በቀራህ ኣያ 256፥

لَآ إِكْرَاهَ فِى ٱلدِّينِ ۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشْدُ مِنَ ٱلْغَىِّ ۚ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّـٰغُوتِ

وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ

عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

«ኣብ ሃይማኖት ምግዳድ ዝበሃል የለን፡ ብርግጽ እቲ ቅኑዕ መንገዲ ካብቲ ጎባጥ ተገሊጹ እዩ። እቲ ብጣኦት ክሒዱ ብኣላህ ዝኣምን ሰብ ብርግጽ መብተኺ ዘይብላ ጽንዕቲ ገመድ ሓዘ(ጨበጠ)፡ ኣላህ ድማ ሰማዕን ፈላጥን እዩ» ይብል።

ኣብ ሱረት ናሕል ኣያ 36'ውን ኣላህ፥

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ

«ናብ ኩሎም ህዝቢ ንኣላህ ተገዝኡ ካብ ጣኦት'ውን ርሓቑ ዝብል ልኡኽ ብርግጽ ልኢኽና ኢና» ይብል። ከምኡ'ውን ኣላህ ኣብ ሱረት ኣሊ ዒምራን ኣያ 64 ፥

يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍۭ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا

ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن

تَوَلَّوْا۟ فَقُولُوا۟ ٱشْهَدُوا۟ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

«ኦ ሙሓመድ፡ ኦ ኣቱም ሰብ መጽሓፍ ኣብ መንጎናን ኣብ መንጎኹምን ትኽክለኛ(ቅኑዕ) ናብ ዝኾነ ቃል ንዑ፡ ንሱ ድማ እንትርፈ ንኣላህ እንተዘይኮይኑ ንኻልእ ከይንግዛእ ምስኡ ዝኾነ

ይኹን ሽርካ ከይንገብር ንኣላህ ገዲፍና ገለና ንገለና ኣማልኽቲ ጌርና ከይንሕዝ(ዝብል እዩ) በሎም: እምብልና እንተዳኣ ኢሎም: ንሕና ኣስላም ምኻና መስከሩ በልዎም» ይብል:: እዚ እዩ ድማ እቲ ቀንዲ ናይ ((لاإلـــه إلا الله)) ብዘይካ ኣላህ እነምልኾ የለን ዝብል ትርጉም::

ረሱል ﷺ'ውን ኣብ ዘረቦኦም፥

((رأس الأمر الأسلام ، وعموده الصلاة، وذروة سنامه الجهاد في سبيل الله))

«ልዕሊ ኩሉ ነገር እስልምና እዩ: ዓንድታቱ ኸኣ ሰላት ክኸውን ከሎ: ዝለዓለ ክፍሊ ደረጃኡ ድማ ምእንቲ ኣላህ ኢልካ ብመንገዱ ምቅላስ እዩ:» ይብሉ::

والله أعلـــم وصـــلى الله وســـلم علـــى نبيـــنا محمد وعلى آله وصحابته أجمعين

ብመኸተብ ዳዕዋ ኡመልሓማግም ቅድሚ ሕጂ ብትግርኛ ዝተተርጎሙ መጻሕፍቲ:-

1. ሓጅ፣ ዑምራን ዝያራን ኣብ ትሕቲ ጽላል ኪታብን ሱና-ን
2. ኣገባብ ኣሰጋግዳ ናይ ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም
3. ስሕርን ሓደጉኡን
4. ናይ ሰላት ኣገባብ
5. እተን ክልተ ምስክርነትን ትርጉመ'ንን ነፍሰወከፈን ዝሓተኦ ግዴታን
6. ደገፌታን ነጸጌታን ኣብ እስልምና

ኣብ ቀረባ እዋን ክትሕተም ተዳልያ ዘላ

ትርጉም ተፍሲር ጁዙእ ዓማ

مطابع الحميضي
تلفون: ٤٥٨١٠٠٠ فاكس: ٤٥٩٢٢١٧

الأصول الثلاثة وأدلتها

تأليف

فضيلة الشيخ / محمد بن سليمان التميمي (رحمه الله)

اللغـة التجرينـيا (إريتريـــا)

إصدار

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام

من إصدارات ومطبوعات المكتب

التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام

م	اسم الكتاب	المؤلف	اللغة
[illegible]	[illegible]	الشيخ عبد العزيز بن باز	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

الأصول الثلاثة وأدلتها

اللغة التجرينيا (إريتريا)

تأليف

محمد بن سليمان التميمي

ترجمة

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام

إصدار

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام

تحت إشراف وزارة الشئون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد

ت ٤٨٢٦٤٦٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ١١٤٩٧

٣٩